

Sukladno Strateškom planu 2019.-2021. u 2019. godini provodili smo tri programske linije: produkcija, edukacija i suradnja. U 2019., kao i proteklih nekoliko godina, linije edukacije i suradnje rastu zbog kontinuirane provedbe programa „Politička škola za umjetnike (i sve zainteresirane)“ koju financiramo sredstvima fundacije Rosa Luxemburg Stiftung te uspješne provedbe projekata „Pro(iz)vedi mladost u kulturi“ i „Muzej susjedstva Trešnjevka“ koji se sufinanciraju sredstvima Europskog socijalnog fonda. Disproporcije u razvoju programa rezultat su i kontinuiranih rezova u kulturi na lokalnoj i nacionalnoj razini kojima se uskraćuju sredstva za adekvatnu umjetničku produkciju.

PRODUKCIJA

Ovu programsku liniju započeli smo u ožujku samostalnom izložbom Marijana Crtalića pod naslovom „Sisak 2000“. Izložba je polazila od umjetnikove privatne kolekcije video snimki nastalih od 1999. do 2001. godine s fokusom na umjetnikov rodni grad Sisak i njegovu ruralnu okolicu. Iz današnje pozicije, snimke imaju prvenstveno dokumentarističku vrijednost: s jedne strane bilježe prijelaz tisućljeća, koji u lokalnom kontekstu prije svega znači snažnu liberalizaciju i otvaranje europskim integracijskim procesima te, s druge strane, završetak tzv. tranzicije i procesa 'pretvorbe i privatizacije'. U travnju smo organizirali samostalnu izložbu umjetnice Marije Koruge pod naslovom „Iz povijesti“. Izložba se bavila problemom nevidljivosti umjetničkog stvaralaštva žena u domaćem kontekstu.

U svibnju smo započeli s filmskim programom koji je ove godine osmislila kustosica Marta Baradić. Prikazali smo film „Vera i Eržika“ redatelja Želimira Žilnika, dokumentarnu dramu o dvije radnice u tvornici tekstila „Trudbenik“ u Pančevu čiji je odlazak u mirovinu usporen nizom administrativnih prepreka. Film je odabran prvenstveno zato što se njegova tematika nadovezala na aktualno pitanje zaoštavanja uvjeta za odlazak u starosnu mirovinu i povećanje penalizacije prijevremenih mirovina u domaćem kontekstu na koje smo se osvrnuli u popratnoj diskusiji sa sociologinjom Jelenom Ostojić. Druga se filmska projekcija održala u srpnju na Trešnjevačkoj tržnici. Prikazana su dva filma: kratkometražni dokumentarni film „Pravo na Rad: Onako kako smo ga ostavile“ i dugometražni igrani film „Rosetta“. Motivi deindustrijalizacije, pogođenosti ekonomskom krizom, deklasiranosti, života na periferiji, odrastanja i starenja te radničke svakodnevice koji su se pojavljivali u svim odabranim filmovima korespondiraju i s kontekstom same Trešnjevke. Programu je na Trešnjevačkom placu prisustvovalo stotinjak ljudi od kojih su mnogi bili upravo stanovnici Trešnjevke. Tako je ostvaren i jedan od ciljeva organizacije kina na Trešnjevačkom placu, a to je decentralizacija kulturnih sadržaja, odnosno ponovno oživljavanje kvartovskog kina u (nekadašnjem) radničkom kvartu koji je uslijed tranzicijskih procesa u državi izgubio i gotovo sve kino-prikazivačke prostore.

Radio BAZA

U lipnju smo u suradnji s radiofonisticom Ljubicom Letinić održali treće izdanje Radija BAZE. Projekt je pokrenut 2017. kao reakcija na krizu medija koju obilježava svođenje radijskog polja na industriju zabave te na nedostatak radijskih frekvencija koje vodi zajednica (tzv. *community radio*).

U drugoj polovici godine fokusirali smo se na izdavaštvo. U srpnju smo izdali “Fanzin političke škole 2019.”, fanzin koji su samostalno osmislili polaznici i polaznice ovogodišnjeg izdanja “Političke škole za umjetnike (i sve zainteresirane)”. U sklopu istog programa u prosincu je izdana knjiga Williama Morrisa “O umjetnosti i socijalizmu”. Riječ je o izboru eseja koji artikuliraju autorove ključne uvide na relaciji umjetnost–socijalizam. U listopadu smo izdali publikaciju “Umjetnici za kvart 2016. – 2018.: Umjetnost i stambeno pitanje” kojom smo obilježili prve tri godine programa “Umjetnici za kvart”. Uz katalog svih odabranih programa, publikacija donosi i izbor kritičkih tekstova o stambenom pitanju te zaseban segment posvećen Trešnjevci. U studenom je izdana knjiga “Problem umjetnosti kolektiva – slučaj Zemlja” koja dokumentira i proširuje niz od tri izložbe kojima smo u razdoblju 2016. - 2018. javnosti predstavile istraživanje Udruženja umjetnika Zemlja (1929. - 1935.). Koncipirana je kao monografija sa selekcijom arhivskog materijala i reprodukcijama likovnih radova te tekstovima koji djelovanje Zemlje smještaju u širi društveno-političko kontekst Kraljevine Jugoslavije i međuratnog perioda.

Godinu smo zaključili izložbom kolektiva KURS pod naslovom „Lekcije o odbrani“. Izložba je obuhvaćala seriju grafika popraćenu tekstovima, a nastala je na temelju njihovog višegodišnjeg istraživanja kulture u Narodnooslobodilačkom pokretu.

KURS: Lekcije o odbrani

EDUKACIJA

Na početku 2019. završili smo projekt "Pro(iz)vedi mladost u kulturi", koji je sufinanciran sredstvima Europskog socijalnog fonda. Projekt je povezoao BLOK, umjetnike i učenike u proizvodnji participativne umjetnosti, a bio je usmjeren na srednjoškolske učenike gimnazijskih i strukovnih škola. Kroz projekt se u škole privremeno implementirala praktična nastava iz područja filma, grafike i ulične umjetnosti. Osim prenošenja znanja o proizvodnji umjetničkog djela, cilj je projekta bio i razvijanje kritičkog razmišljanja i kreativnosti učenika, inzistirajući pritom na njihovoj važnosti, ali i neodvojivoj vezi sa širim društvenim procesima.

Ovogodišnje izdanje programa „Mikropolitike“ bilo je posvećeno temi širenja publike i demokratizacije umjetnosti. Ona je sagledana kroz historijat Udruženja umjetnika Zemlja. Krenuvši od pitanja kako stvarati umjetnost kolektivno i za kolektiv, pokušali smo stvoriti prostor za promišljanja krize publike u suvremenoj umjetnosti. Program je obuhvatio pripremu i objavu monografije "Problem umjetnosti kolektiva - slučaj Zemlja" (sa 6 tekstova i selekcijom arhivskog materijala i reprodukcijom radova) te njenu proširenu promociju (20.11.2019., Francuski institut, Zagreb), na kojoj su izlaganja održali Petar Prelog (Institut za povijest umjetnosti), Alma Trauber (Gradska galerija Striegl, Sisak) te Ivana Hanaček i Vesna Vuković (BLOK).

Nastavili smo i organizacijom edukativnog programa "Politička škola za umjetnike (i sve zainteresirane)". Namjera programa je nadoknaditi u umjetničkom obrazovanju zanemareno znanje iz društveno-humanističkih predmeta, a posebno tematizirati pitanje uloge umjetnosti u društvenom kontekstu. Četvrto izdanje škole održano je u razdoblju od ožujka do svibnja, u četiri tematske sesije u kojima se polaznicima dao uvid u kritiku političke ekonomije, osnovne teorijske koncepte i historijat kapitalizma te u osnove socijalizma kao njegove alternative, uz poseban naglasak na ulogu i mjesto umjetnosti u njima. Kao što je već istaknuto, u sklopu škole izdana je i knjiga Williama Morrisa "O umjetnosti i socijalizmu".

Muzej susjedstva Trešnjevka

SURADNJA

Na početku godine intenzivno smo radili na aktivnostima po pitanju kulturne politike: krećući od kritike rezultata natječaja u okviru programa javnih potreba u kulturi za 2019. okupili smo se u široku inicijativu Dosta je rezova! u sklopu koje smo odradili višetjednu kampanju za povećanje državnog budžeta za kulturu. Medijska kampanja praćena brojnim analizama javnog financiranja kulture, ali i stanja u polju općenito, kulminirala je protestom organiziranim pred Ministarstvom kulture 6. veljače 2019.

Po pitanju suradnje 2019. je najviše obilježio projekt „Muzej susjedstva Trešnjevka – izgradnja odozdo“. Zajedno s partnerima (Centar za mirovne studije, K-zona, SF:ius i Tehnički muzej Nikola Tesla) započeli smo graditi budući muzej susjedstva kroz osmišljavanje modela funkcioniranja i terenski rad sa zajednicom: istraživanje Trešnjevke i prikupljanje građe za virtualni fundus koji će biti prezentiran na web stranici projekta na jesen 2020. U 2019. smo u sklopu projekta održali tri partnerske radionice o modelima sudioničkog upravljanja te prvo

javno prikupljanje priloga za virtualni fundus muzeja. Započeli smo i s analizom prikupljenog materijala, izradom radne baze fotografija, tematskim istraživanjima kvarta, kao i s pripremama za održavanje javnih edukativno-informativnih šetnji.

Kino na placu

U 2019. nastavili smo održavati međusektorsku suradnju s Tržnicama Zagreb: na prostoru Tržnice Trešnjevka u srpnju je ponovno održan filmski program. U rujnu smo ostvarili i novu suradnju s Omladinskim centrom CK13 iz Novog Sada. U sklopu manifestacije "Festival samoorganizovanja" u organizaciji centra CK13, predstavili smo BLOK. Povezali smo se i s Muzejem Brodskog Posavlja i Umjetničkom organizacijom Otvoreni likovni pogon. U studenom smo također uspostavili suradnju s Francuskim Institutom u prostoru kojeg smo 20.11. održali promociju publikaciju knjige "Problem umjetnosti kolektiva: slučaj Zemlja". Na promociji su sudjelovali Petar Prelog ispred Instituta za povijest umjetnosti te Alma Trauber ispred Gradske Galerije Striegl iz Siska s kojima smo na ovaj način također obnovili suradnju. Krajem 2019. započeli smo s projektima „Platforma za radne uvjete u kulturi“ i „Geografije nejednakosti: kultura i rad u Europi“ pa smo tako započeli i suradnju s organizacijama Centar za dramsku umjetnost, Atelijeri Žitnjak, Skribonauti i OOUR. Isto vrijedi i za međunarodne organizacije IG Kultur Steiermark (Austrija), Kontekst (Srbija), Asociacija (Slovenija).

Krajem rujna u prostoru Baze ugostili smo izložbu "Na brdu _ skice za izmještanje" umjetnica Karle Crnčević i Lucije Bužančić koja je bila dio 13. Vox feminae festivala. U suradnji s Centrom za istraživanje mode i odijevanja u Bazi smo u studenom pak realizirali izložbu umjetnice Maje Gecić pod naslovom "Situacija odsutnosti". Usto, čak pet organizacija/inicijativa koje nemaju vlastiti prostor koristilo je Bazu za svoje aktivnosti.

Nastavili smo također i sa Čitaonicom BAZE. U čitaonici su dostupni naslovi iz društveno angažirane umjetnosti, arhitekture i urbanizma, političke teorije, feminizma, povijesti socijalizma i drugih područja koja prožimaju naš rad, kao i sva BLOK-ova izdanja. Baza knjižnice može se pregledati on-line, a čitaonica koristiti uz prethodnu najavu i dogovor.

Kao posebno dostignuće u 2019. godini treba istaknuti nagradu koju je njemačka zaklada Hans und Lea Grundig dodijelila BLOK-ovom kustoskom timu (Ana Kutleša, Ivana Hanaček, Vesna Vuković) za istraživačko-izložbeni projekt "Problem umjetnosti kolektiva – slučaj Zemlja" u kategoriji povijest umjetnosti/medijacija. Projekt istražuje Udruženje umjetnika Zemlja (1929. – 1935.), jedan od prvih primjera organiziranog i programatski usmjerenog okupljanja umjetnika na ovim prostorima, a javnosti se predstavio kao niz izložbi (Zagreb, Pula, Petrinja).

Žiri je u svom objašnjenju istaknuo sljedeće: "Smatramo osobitom vrijednim ideju da se članove umjetničke grupe, njihove radove i njihovo djelovanje istraži metodama mrežne analize, da se istraživanje prezentira i vizualizira u tom ključu te tako dođe do uvida u pozicije i značaj pojedinih umjetnika, ali i njihove povezanosti sa širim društveno-političkim kontekstom. To otvara prostor da se iznova sagledaju postojeće povjesničarsko-umjetničke interpretacije, ali i postave nova istraživačka pitanja."

Svečana dodjela nagrade održana je 7. studenog u Dokumentacijskom centru za istraživanje nacional-socijalizma u Münchenu.